

„ 76 / 354 – 703 „

[képek - hívásra]

P. Nóri emlékére

ELŐHANG – GYANÁNT

(Ez a Lajtorja-előadás terjes terjedelmében megtalálható a GYERMEKSZÍNJÁTSZÓK PÉLDATÁRA, 6. RÉSZ (tendenciák a gyermekszínháztársulásban) című oktatási segédanyagon, amely ezen a linken tekinthető meg a YouTube-on: <https://www.youtube.com/watch?v=oLTpZtrWvIA> (1:42:20-tól) illetve elérhető a drama.hu oldalon, Módszertani kiadványok > Oktatófilmek. A szakértők által szerkesztett és jegyzetekkel ellátott videó tematikus blokkokban mustrálja végig a 2007-es országos gála darabjait, ízelítőket is bemutatva. A Lajtorja-darab 1:42:20-tól vágás nélkül végig nézhető, így az a – drámai szövegek kapcsán felmerülő – mindenkor jogos igény is kielégülhet , hogy jó lenne a színpadra szánt szöveget látni, hallani is.

A képekre bontott színpadi játék teljes – jegyzetekkel ellátott – szövege előtt, mintegy előhangként, ideidézem a szakértői narráció, szárnyakat, és a még 10 évig tartó folytatáshoz erőt adó mondatait.

„Szerkesztett játékot mutatott be a szabadszállási Lajtorja csoport. A versekből, történetekből, dalokból és saját szövegekből összeállított előadás személyes, és szenvedélyes láttelep arról a világról, amiben benne élünk, s arról, ahogyan érezhetik benne magukat a gyerekek. De a csoportvezető-rendező Török László személyes vallomásának is tekinthető ez az előadás. Így az a csoda esik meg, ami csak ritkán történik meg a gyerekszínháztársulásban. Egy elkötelezett rendezőnek, és egy odaadóan dolgozó, igazi közösség benyomását keltő társulatnak személyes mondanivalója van, és ezt izgalmas színházi eszközökkel, meggyőzően is képesek közvetíteni. „

1. KÉP

„PROLÓGUS, AVAGY A CÍM ÉRTELEMZÉSE „

(Zárt függöny előtt – vagy fényfüggönnyel leválasztott színpad eleji térben – három szereplő ül, félhomályban. A gyermekszínjátszó-előadások mindenkori zsűritagjai. Figyelnek, jegyzetelnek, finom, nonverbális reakcióik vannak. Lélekben már készülnek az előadás értékelésére, elemzésére.

MEGJEGYZÉS: Szinte minden szinten (megyei, regionális, országos találkozó) „kivívtuk” a zsűritagok ellenérzéseit, finoman számonkérő reakcióit, a talán bántónak, sértőnek, provokatívnak – néhányuk szerint feleslegesnek – érzett bevezető nyomán. De – egyrészt – ezáltal jutottunk el a „műfaji” önmeghatározásunkhoz („Képek hívásra”), másrészt a megidézett mondatok legalább annyira szóltak mirőlünk, rendezőkről, csoportvezetőkéről, a darabcsinálás műhelykínjairól, az út-, kép-, forma-, koncepciókeresésről, mint az ehhez sokszor támpontokat adó ítéseinkről, akiket egyáltalán nem állt szándékunkban megbántani.

A három „zsűritag” felváltva mondja a darabelemzés mondatait.)

- A zsűri - mint mindig – nehéz helyzetben van.
- A perszonális körök ... a domináns térhangsúlyok ... az inadekvát gesztusok dekonstruáló hatása ... statika ... dinamika ... tempó ... kontraszt ...szimultanizmus ...és hát, a dramaturgiai ív, az bizonyos dramaturgiai ív ...
- Érted?! Hogy honnan, hová? Nem engedhetjük el a szereplők kezét csak úgy, ebben a katyvaszos világban.
- És ... ugye ... a színpad nem lehet se terror háza, se felügyelet nélküli játszótér!
- Istenem, de tündér volt!! Ahogy megállt ott a sárkány előtt! A jelenlét diadala!
- Miért nem használasz élő zenét?
- Miért nem használasz stilizált jelmezt?
- Miért nem használasz eredeti szöveget?
- (Együtt!) Miért nem használasz?
- Jó, gyerekek, igazatok van! Tudjuk, minden találkozón előjön: nincsenek színpadra írt, kész szövegek. De ... hát ... akár egy telefonkönyvből is lehet játékot szerkeszteni !!

(A Folkestra Portugál c. filmhez írt zenéjének dallamsora szólal meg a trombitákon, a csengőhangot jelezve, csakúgy, mint minden egyes „hívásnál”, új kép előtt. Ezt, legtöbbször, külön már nem jelzem, a képváltás egyértelműsíti a csengőhang megjelenését.)

2. KÉP

„MINDENKI VONALBAN „

(Teljes fényben előtűnik a fekete-fehér kontrasztszínek uralta színpadkép, ahol a sokszor végletesnek, ellentmondónak tűnő világ bennünk lévő képeit fogalmazzuk meg. Egy fekete és egy fehér létrát egy hosszú, szintén fekete-fehérre festett stafni köt össze. Annak közepére egy egynégyzetméteres tükör van felfüggesztve, fekete kerettel, betört felülettel. „Minden egész eltörött...” Rendezői bal oldalon félprofilban elrendezett széksor, a kórus leendő helye. Jobb oldalon, a létra mellett, iskolai vaktérkép a kis-Magyarország kontúrjaival, rajta a szereplők monogramjai. Érdekes lenne visszakeresni, hogy azóta kit, hová sodort egyéni sorsa. A jobb sarokban – a kórossal átellenben – a zenészek helye. Lajtorjatörténeti kegyelmi állapot volt: szintetizátor, dob, gitárok, trombiták várták az élőzenei megszólalások pillanatait. Egy fehér és egy fekete kisszék és egyéb kellékek a tér különböző pontjain. Különböző irányokból, különböző helyekre – a létrák kínálta szinteződés lehetőségét is kihasználva – érkeznek a szereplők, hátuk mögött a kezükben egy-egy plüssállat, a gyerekkor jelképeként. Osztvá és együtt mondják mondataikat.)

KÓRUS

- Halló! X. Y. (saját nevek) vagyok!
- Mondom: X. Y. !!
- Mindegy, akárki ! (Előveszik a hátuk mögül a plüssállatokat.)
- Az óvodában (saját jelek megnevezése) volt a jelem.
- Köszönöm, mostanában jól vagyok, bár mindenféle jeleket hordok. („ Káin !!!”-suttogja halkan a kórus előre jelezve az egyik jelenet fókuszát.)
- Nem tudom, mit akarok, de svéd gyerekverseket mondani, azt nem!
- És nem akarok korán kelni, boltba menni, buszra várni, suliba járni, srófra járni, mint egy duracell nyuszi, osztályzatokat gyűjteni mint a bélyeget...

- Bélyeget gyűjtöttem, apa hozott egyszer egy kilót, azóta nem gyűjtök bélyeget. (*Többen hozzávágják a plüssállatukat.*)
- Akárki vagyok, nem tudom mit akarok.
(*A finálé Folkestra dalából való mondatok közben, a rendezői bal oldal elején kupacba rakják a plüssállatokat, a gyerekkor emlékkupacába.*)
- Egy jó hely lenne jó.
- Ahol a szó nekem való.
- Ahol valami vár.
- Halló! Halló! Halló!

3. KÉP SZÁMÍTÓGÉP-FÜGGŐ

(*Középen széken egy fiú ül, ölében klaviatúra, fején fülhallgató. Belép a programba, átköltözik egy virtuális világba, attól kezdve a valóság semmilyen ingerére nem reagál.*)

FIÚ Halló, Jocó! Most egy darabig ne hívj, épp az SDX-26-tal játszom.

A) CSALÁDI KÖR

KÓRUS Milyen memoriter is volt feladva? (*Végszóra a kórus mondja a Családi kör adott versszakát, néhányan pedig – az „apró nép” – egy valóságos tarisznyával jelzi is a nyuszi-ajándék feletti gyermeki, rácsodálkozó örömet. A fiú rezzenéstelen arccal játszik tovább.*)

Pendül a kapa most, letevé a gazda.

Csíkos tarisznyáját egy szegre akasztja;

Kutat az apró nép, örülne, ha benne

Madárlátta kenyér-darabocskát lelne,

Rettenve sikolt fel amelyik belényúl:

EGYIK GYEREK: Jaj! Valami ördög !

KÓRUS: Vagy ha nem, hát ...

GYEREKEK: Kisnyúl !

B) NAGYPAPA HAGYATÉKA

(„Nagymama” egy zakót hajtogatva járkál, végül megáll a fiú mellett sóhajtva, de minden reakció nélkül marad.)

NAGYMAMA Hát ez maradt itt szegény nagypapától ...

C) ANYA HAZAÉRKEZIK

(Némajáték. „Anya” megpakolva szatyrokkal, dobozokkal, akrobata mutatványokkal érkezik a boltból. A Fiú segítségét kéri, de ő részvétlenül nézi, nem segít neki.)

D) EGY BOMBÁZÓ

(Egy dekoratív lány jön-megy a térben, miniszoknyában, topban. Erotikusan lehajol egy elejtett tollért, a klaviatúra hevesebben szól, de semmi egyéb ...)

E) KEDVENC SÜTI

(A fiú húga jön elmesélni, hogy életében először sikerült a bátyja kedvenc krémesét megcsinálnia , a fiú erre sem reagál, a lány az arcába nyomja a krémes süteményt !)

A FIÚ HÚGA Szia, bratyó! Nézd, megsütöttem a kedvenc sütidet, és nem lett csomós a tejszínhab! Még mazsolát is raktam bele! Nézd! ... Legalább csak nézd meg! ... Hát, tudod, mit? (Szuperlassításban a fiú arcába tolja a süteményt. Állókép. Csengőhang. Váltás.)

4. KÉP

ANYA

(Három „anya” a térben. Teszik mindennapi dolgukat. Egyik vasal, a másik ruhákat, lepedőt hajtogat, a harmadik a létrák közé kifeszített szárítókötélre teregeti a ruhákra ráírt betűket: „ SZERETET”. A fiú néha belép ebbe a térbe, és elrontja az anyák sziszifuszi munkája során alakuló rendet. A mesebeli harmadik belépésekor, már nem ront, nem ellenkezik. A József Attila sorok alatt betakarja az elfáradt anyákat.)

(A bal oldali létra tetején, fényváltással, meleg színekkel megvilágítva elhangzik az anyák napi ünnepségekről ismert Ágh István-vers. Fentről, elidegenítve kicsit a lenti, vaskosan reális világtól, szándékoltan túl patetikus előadásmódban, hogy a későbbi gyógyszer-hexameter kórus szikársága még erősebb legyen.)

VERSMONDÓ (*A létra tetejéről*)

Édesanyám, virágosat álmodtam!

Napraforgóvirág voltam álmomban.

Édesanyám, Te meg fényes nap voltál.

Napkeltétől napnyugtáig ragyogtál.

(*A következő „kórusművet” alapos gyűjtőmunka előzte meg. A neten található gyógyszernév-listáról válogattam olyan neveket, amelyek elrendezhetők hexameterben. A Kórus ugyanis –szintetizátorral és dobbal kísérve, kvintváltásos recitativoval – végig a gyógyszerneveket mondja a fentebb leírt némajáték aláfestéseként.)*

KÓRUS

Caldea, Supradin, Algopyrin, Reni, E-vitamin csepp,

Barbiturát, Panadol, Augmentin, Smecta, Demalgon

Palpitin, Depridol, Mexalen, Rangin, Talea, Hitrin

Irgamid, Dormicum, No-spa, Seduxen, Caldura, Mydrum

(*Amikor a Fiú játéka az anyák betakarásához érkezik, a kórus átvált a költősorsot és az anyakomplexust hihetetlen erővel sűrítő József Attila egysorosra.)*

KÓRUS Irgalom, édesanyám, mama, nézd, jaj kész ez a vers is !

5. KÉP

APA

(*Most Apa kerül vonalba. Az Apát játszó, jelző fiú középre ül a fekete székre, rajta az a zakó, amelyik nagypapától maradt itt a családra. A tér különböző helyeiről, egy gyerek-tabló egyes tagjai különböző intonációkkal mondják: Apa! Tulajdonképpen fel-fel-hívják. Apa nem válaszol, ahogy az alább következő mondatokra sem.)*

- Apa, ébredj már végre fel !
- Apa, elviszel az iskoláig?
- Apa, hadd maradjak ott a felnőtt discóban is!
- Apa, elgurult a gyógyszerem!
- Apa, gyere már, most ismétlik a gólt!
- Apa, dobjál meg egy ezressel, nehogy már én legyek a legcsóróbb !
- Apa, ki volt melletted az az idegen nő az autóban?

(Itt Apa komótosan feláll, leveszi a zakóját, és szép lassan kísétál a térből. A gyerekek életéből.)

- Apa, megszerelnéd végre azt a rohadt biciklit?
- Apa, te a Pokemont nézed?
- Apa, te betelefonálgatsz ezekbe az idióta műsorokba?!
- Apa, ... ja ... semmi ... (A kórus tagjai is lassan kiballagnak a képből.)
- Apa, mielőtt feljössz a szobámba fújd be magad valamivel, légyiszi!
- Apa, holnap ne te főzd a vacsorát, OK ?

(Egy gyerek marad a színen. Odamegy a székhöz, a kezébe veszi apa kabátját, marokra szorítja, s elkezdi ütni széket, „megvesszőzni” az Apa hiányát.)

- Apa, ... apa ...apa ...apa...

6. KÉP

ALTEREGÓ

(Vendégségbe hív a csengőhang. Középen asztal, rajta ropogtatni való, körben a két házaspár, a létrákon vagy a játszóké háta mögött állva az alteregók álarcban. Álló betűvel a házaspár szövegei, dőlttel az alteregók, a belső hangok mondatai, melyek a befagyasztott kép közben hangzanak el. Az élő jelenet szereplői eltűntek, szappanoperás gesztusokkal játszanak, az alteregók mozdulatlanok, szövegmondásuk gépies.)

FÉRJ Igen, itthon vagyunk, nem lesz előadás, gyertek csak nyugodtan. (Megérkeznek a vendégek.) Jaj de jó, hogy átugrottatok egy kicsit!

FÉRJ ALTEREGÓJA Pont most evett ide a fene benneteket, amikor éppen kezdődik a Barcelona meccs!

VENDÉGFÉRJ Tényleg csak egy félórára!

VENDÉGFÉRJ ALTEREGÓJA Ha megint végig kell hallgatnom azt a lízingelési marhaságot, beleőrülök!

FELESÉG Egy kis szója-fasírozottat? A kedvetekért sütöttem! Harc a kilók ellen!

VENDÉGFELÉSÉG ALTEREGÓJA Hogy lehet ezt az íztelen maszlagot megenni? A fürdőszivacs finomabb lehet!

VENDÉGFELÉSÉG Te, hogy milyen jól állt rajtad az új báli ruhád!

VENDÉGFELÉSÉG ALETERGÓJA *Sokat gürizett a férjed, hogy azt a csicsás, flitteres úszógumi (vagy: háj)-kiemelőt megvegye neked! Úgy néztél ki, mint egy pingvinnel keresztezett páva!*

VENDÉGFÉRJ Balázskám, maradt még abból a finom háziborodból egy kevés?

VENDÉGFÉRJ ALTEREGÓJA *Remélem nem, három napig szedtem utána az algopiryt!]*

FÉRJ ALTEREGÓJA *Tudom, hogy nem ízlett neked, én is csak forralva bírom meginni négy kanál cukorral, de azért is kapsz belőle!*

FÉRJ A borok királya, a királyok bora!!

VENDÉGFÉRJ Jaj, hogy elszaladt az idő

VENDÉGFÉRJ ALTEREGÓJA *Két perc is sok volt belőletek.*

VENDÉGFÉRJ Már itt sem vagyunk, holnap is lesz nap!

FELESÉG Ugyan, ugyan, máris teríték a vacsorához!

FELESÉG ALTEREGÓJA *Ha most fel kell tálalnom azt az isteni pacalt, és ezek besalamalálják, hát én belehalok!*

FÉRJ (*A megszólaló csengőhangra reagálva*) Igen, igen még ma este feltétlenül megcsinálom, (*jelentőségteljes hangszúllyal*) ha lesz egy kis időm!

VENDÉGHÁZASPÁR Hát akkor szerbusztok! (*távoznak*)

FÉRJ Ugye milyen jó, hogy beleszereltettem a mobilomba ezt a kis önfelhívó huncutságok?

FELESÉG Igen, nagyon jó!

AZ ÖSSZES ALTEREGÓ (*gúnyos hangszúllyal*) *Nagyon jó! ... Nagyon jó !*

7. KÉP

HAGYOMÁNY

(*Részlet egy értékelésből – DPM 2007. különszám 1., 6.o. Tóth Zsuzsanna – :*

„[...] Tehetséges és kevésbé ragyogó gyerekek igazi csapatként játszanak, őszinte indulattal, hitelesen vallanak cukormáz és minden >>ahogyafelnőttekelképzelikagyerekeket-feeling<< nélkül önmagukról, korosztályukról, világukról. A Lajtorjások dacosak, ellenkeznek, szemtelenek, véleményük van – izgalmasak. [...] Nagyszerű képeket >>copyrightolnak<<; agyonmosott ruhaként teregetik a mintegy elemeire szakadt „Szeretetet”; Nagy László Táncbéli táncszók c. verséből idéznek a lányok, amúgy húsvéti körtáncként, ízesen, erősen, tisztán – a fiúk válasza ócska, vulgáris locsolórigmusokban érkezik, valahogy így feszül a

nemes hagyománynak non-stop a valóság show-műsora. Folytonos >>connection<<-ben a kapcsolatok lehetetlenségéről beszélnek. ,,

(*Rendezői bal 1-en négy lány, kendőket fogva egymás dereka mögött, körtáncba rendeződve. Rendezői jobb 3-on négy fiú. Szotyolát rágcsálva, kólás rekeszre téve a lábukat, görbe, laza testtartással.*)

LÁNY (*A csengőhang után középre érve, szőttés tarisznyával a vállán.*) Szia, Zsó, ma nem tudok menni. Valami táncházba vagy hova, hívnak az őseim.

(*A táncbéli táncszók és a locsolóversek, a lányok és a fiúk felelnek egymással. A táncszókat zene kíséri.*)

LÁNYOK

Oda menjünk, ahol kellünk

Ahol nekünk öröm lennünk

Hol a csókok nem csimbók

Nem hálózna be a pókok

FIÚK

Zöld erdőbe' jártam / összevissza hánytam,

nőtt rajtam egy virág, / hasonlított terád.

Egy tök, két tök, / Lefejelek, öntök.

Zöld erdőbe' jártam,

Adjá' pénzt, oszt jó van!

LÁNYOK

Aki minket meggyaláz

Fárassza el azt a frász

Jó habosra hajtsa meg

Talonnak se tartsa meg !

FIÚK

Verset azt nem tudok,

Azt mondjanak a kicsik,

Én csak azé' jöttem,

Hogy igyak egy kicsit

Van nekem egy locsolóm,

Nem kölni van benne,

ha én azt elővenném,

nagy vihogás lenne.

LÁNYOK

Aki minket meggyaláz

Gyötörje meg azt a láz

Pokol legyen lakhelye

Égjen el a tüdeje!

FIÚK

Zöld erdőbe jártam,

Berúgtam, oszt hánytam.

El akartam dőlni,

Nesze, vazze', kölni!

BMX-szel érkeztem,

Ötven métert fékeztem.

Tibi vagyok, szép és laza.

locsoljak, vagy húzzak haza?

LÁNYOK

Aki minket meggyaláz

Gyötörje meg azt a láz

Pokol legyen lakhelye

Égjen el a tüdeje!

LÁNY (*Kilép a többiek közül, vállára akasztja a tarisznyát, amelyből kivesz egy pogácsát – a mesék hamuba sült pogácsáját, és éneke közben lassan szétmorzsolja, majd egy kis spét után kimegy.)*

Nem úgy van, most mint volt régen,

nem az a nap süt az égen.

Nem az a nap nem az a hold,

nem az a nap, nem az a hold.

8. KÉP

UDVARLÁS

(*A két létra tetején egy-egy lány. Suta, tanácstalan fiúk hívják fel őket telefonon. Meg is érkeznek a randi színhelyére – kvázi Júlia erkélye alá – de nem bírnak megszólalni. A*

sikerüknek drukkolók próbálnak sügni, segíteni nekik. A rendező különös szerencséjére a két fiú a művészeti iskola zenetagozatára is járt, trombita szakra.)

VALAKI Vegyetek virágot!

MÁSVALAKI És mondjatok verset! (*Odadob nekik egy vastag kötetet, ők villámgyorsan memorizálják a versrészletet – Bella István: Ceruzasorok – és izgatottan mondják.*)

Születésedkor hajadat

Szempilláimba beleszötték.

Teveled nézem magamat,

Mint embert munka, szerelmet hűség.

Másokról előbb ruha hullik,

Én belül vetkezem, hogy meglásd,

Milyen is valóban szemem,

Ha nem szürkül benne szorongás.

(Végzőra a többiek kezükbe adják a trombitákat, tölcserükkel fölfelé fordítva, mintha csak egy-egy csokor virág lenne. A fiúk odaállnak a létrához, föl- majd összenéznek és egy trombitaduóban „mondják el”, amit szóval nem igazán tudnának.)

LÁNYOK (*A trombitajátékot meghatódva nézik, majd a beállt csendben biztatóan mondják*)

Jó!! (*A fiúk megrémülve kiszaladnak.)*

9. KÉP

BUHERA

(Egy neveléslélektani könyv által ismerkedtem meg a „szerződtetés” fogalmával. Azzal a jelenséggel, amikor egy gyerek keresi az alkalmat, a pillanatot, hogy a hozzá közel álló felnőtt számára megnyíljon, egy problémájával, egy kíváncsi kérdésével előálljon. Szerződteti egy nevelési helyzet számára. Ilyenkor legjobb letenni a Nemzeti Sportot, abbahagyni a kedvenc sorozatot, „hagyni a dagadt ruhát másra.” Sokszor fordítva történik. Egy általunk alkalmasnak vélt pillanatban akarjuk végre megtanítani biciklit szerelni, főzni, barkácsolni. S nem vesszük észre, hogy zárt kapukat döngetünk, nem vagyunk szerződtetve. Erről a generációs feszültségeket is eredményező alaphelyzetről szól ez a kép.

Egy korábbi mondatra utalással – „Apa, megszerelnéd végre azt a rohadt biciklit?”

(5. kép Apa) – kezdődik a jelenet a szereléshez beöltözött Apa és a kedvetlen Fiú kettőseivel.
Apa hétköznapi mondatait a kórus archaikus stílusa ellenpontozza.)

APA Halló! Na gyere csak le a számítógép elől! Most végre megszerelem azt a rohadt biciklit! (*A kólás rekeszre ülve szerelni kezdi a nyergére állított BMX-et.*)

KÓRUS Gigászi szerelésektől patinás ruhában feszít a bőszipapa, ki tudását átadni készül „áhitatos” fiának.

APA Az imbusz kulcsot !

KÓRUS Kéri a hős ös, ki hadat üzent rozsdás láncnak és mihaszna nyolcasoknak.

APA Az imbusz kulcsot !!

KÓRUS Ismétli varázsszavát a „meghitt” pillanatnak, melyben a nemzedéki kötés erős, mint a saller, az apai érzület lágy, mint a gépszír.

APA (*A csavart végre a helyére téve*) Anya a helyén!

KÓRUS Apa büszke! A gép forog, az alkotó pihen!

APA Ízi rájder, öcsém, ízi rájder! (*A büszke kiáltás közben megpörgeti a bicikli kerekét, ezzel beindul – az Üvegtigris 2. c. film egyik előben játszott dallamára – a szimultán játék, a többi rosszkor szerződöttetett gyerek és a szülők némajátékával. Szerelnek, főznek, fodrázkodnak, kézimunkáznak, sikertelenül. Zenei végszóra mindenki földhöz vágja a szerszámaikat.)*

10.KÉP VALLATÁS

(*Ügyvédházaspárnál cseng a telefon. Fiatalkorú elkövetők perében érintettek. A nő sminkel, a férfi a zakóját igazítja. Vaskos könyvekből még átnéznak valamit. Tényismertető beszédükből – egy megrázó Bella-vers nyomán – védőbeszéd kerekedik. A Kórus az esküdtszéknek felel meg.)*

ÜGYVÉD (Versrészlet: Kovács András Ferenc – Hamis medalionok)

Borostyánkőbe fagy be az ügyész,

Kihűlt ügyvédnő közfityiszt fűgéz,

Lelkemre botrányt, stemplit vád nyomat –

Hárpiák dongják, viszik lányomat.

ÜGYVÉDNŐ (u.o.)

Bosszút vijjognak tyúkok, fúriák,
Mennyekbe rondít buzgó túlvilág –
Örvénylőn fúrnak törvénykupacot
A csillagok, kis fehér kukacok

(A középre kitett fekete és fehér székre leül egy fiú és egy lány. Az ügyvédek körülöttük és az „esküdtek” előtt járva mondják a vers – Bella István: Két idézet egy gyerekdalhoz – rájuk eső részét.)

FIÚ „Elhamarkodott lépés volt.”

ÜGYVÉD Mondta a tizenötéves gimnazista,
aki egy elszökő éjszaka után
nyaralójukban lelőtte apját
annak vadászfegyverével.

ÜGYVÉDNŐ Az a tizennyolcéves lány meg,
aki harmadmagával elkövetett
rablógyilkosság során
túlélte, ahogy fiúja
szívet tapos a torkonszárt,
ágyából kizuhant öregember
szájába,
mert az nem akart meghalni,
túl sokáig nyüsztetett, hörgött,
vergődött a padlón,
ez a fiatal lány
a Kék Fény kérdésére,
miszerint hogy gondol most a fiújára,
ezt mondta:

LÁNY „Most már nem olyan pozitív
a véleményem róla. „

ÜGYVÉD De szóba állt-e valaha valaki velük?!

Megmondta-e nekik
mi a rossz, mi a jó,
hogyan van bűn is a földön,

s hogy a bűn, bár megbocsájtható,

visszafordíthatatlan.

ÜGYVÉDNŐ És egyáltalán:

mióta Isten becsukta a szemét,

mióta a világ nem ér rá a világosságra,

mondott-e nekik valaki valamit,

hogy felkeljen bennük a nap,

s megvilágosodjék a szó:

KÓRUS *(folyamatosan, erős suttogással)*

„Süss föl nap, fényes nap!

Kertek alatt a ludaim megfagynak! „

(A kórustagok tapsolják a Tiszta szívvel-hez illő alapritmust, elektromos gitár disszonáns dallamot játszik. A vádlottak padjáról fölállnak a fiatalok, a Fiu – a már többször „szerepbe” hozott – zakóval tér vissza, s az 5. kép végi gesztust, a „megvesszőzést” felidézve mondja József Attila: Tiszta szívvel c. versének – részletét. A hirtelen abbahagyott vers, ütlegelés és gitárhang után jelentősegteljes csend lesz.)

Nincsen apám, se anyám,

se istenem, se hazám,

se bölcsőm, se szemfedőm,

se csókom, se szeretőm.

Harmadnapja nem eszek,

se sokat, se keveset.

Húsz esztendőm hatalom,

húsz esztendőm eladom.

11.KÉP

RÉMÁLOM

(A 10. képet záró csend utáni csengőhang egy – kezdetben zaklatott majd nyugodtabb – belső utazásra hív. Öt kisebb képre bomlik a finálét megelőző képsor.)

A) VERSENGÉS

(Az iskolai szorongások egyik fő faktorát, a versengést, a teljesíteni, győzni akarást, a tetszés elnyerésének zálogát jeleníti meg egy „Kő! Papír! Olló!” játék. Aki veszít, lefekszik a földre, aludni. Az egyik szereplő szemmel látható fölényes örömmel, lenézéssel kerül ki minden páros játszmából. Végül már csak ő marad állva. Neki szól fentről, visszhangosítva a felettes én megfellebbezhetetlen utasítása.)

HANG Halló! Káin! Gyere, kész a vacsora! Utána villanyoltás!!

B) ISKOLAI SZÁMONKÉRÉS

(Mindenki a földön fekszik. Idegesítő, disszonáns trombitafanfárra balról érkezik egy óriásbáb, egy Chagall-szerűen eltorzított, másfélszeres gyerekméretű női fej. Rideg, kék pontfénnnyel van megvilágítva. A visszhangosított mikrofonból érkező hangja is rideg, parancsoló. A kórus a penzumok, kötelezettségek ellen való tiltakozását rajzfilmfigurák neveit kiáltozó, groteszk mozgásokkal kísért infantilizmusba oldja bele.)

TANÁRNŐ És ezt akkor is tudnod kell, ha álmodból keltenek fel! Hogy fogsz így felvételizni, ha még ezt sem tudod?! Nem baj, valakinek utcasöprőnek is kell lennie !!!

KÓRUS Kágame, jugió, inujasa, szkubidúúúú !

TANÁRNŐ Teljesen elment az eszed? Hiszen én csak a javadat akarom! Mit művelsz? Kapsz egy beírást! Mindjárt kiugrok tőled az ablakon!

KÓRUS Pikachu, Johnny Bravo, Marszupilami, Spongya Bob !!

TANÁRNŐ Hát hányszor mondjam még?! Leülsz, füzeted kinyitod !

KÓRUS Songoku, Krilin, Digimon !!

TANÁRNŐ (Miközben a Kórus már az alábbiakat kiabálja.) Kiszámolod, megjegyzed, felmondod, bemásolod, befogod, kimész !

KÓRUS : Bunny, Sharon, Dexter, Tom, Jerrx, Gumimacik !!! (Végsőóra mindenki visszafekszik, alszik tovább, s a kereskedelmi tévék bárgyú monológját álmodja.)

C) TÉVÉS VETÉLKEDŐ

MŰSORVEZETŐ (*A jobb oldali létra magaslatáról, TV-Shop szerű, tenyérbemászó stílusban.*) Hát újra itt! Élőben, önökkel, veled! És már robbanhatna is a vonal. Telefonálatok, hívjatok, gyűjtsetek, küldjete, vegyéte a kezetebe a sorsotokat, logok, címkék, kupakok, csak arra várnak, hogy repüljenek - postacímünk a képernyő alján olvasható - ahogy győzteseink is repülhetnek! Irány Korfu, Ibiza, Korcsula, Portugália! Vár a nyár! Hív a tenger! Hengerelj le és mondjad, rakd össze a szót, vedd észre a különbséget, ébredj! Nem hallom a választ! Mi lesz gyerekek, hát rám szakad a bank?! A vak is látja! Hát nem kell a zsozsó, a lé? Árva lesz nélküled a portugál nyár, az ibizai beach! Négy betű, csak négy betű, és három már meg van! Hát most nem három, hanem négy a magyar igazság ! Hahó, ébresztő, mobilra magyar !!!

(*A kórus felül, háttal a nézőknek, mindenki egy-egy kupakot tesz a szemére, lassan befordulnak a nézők felé. A képet a szemekből kihulló kupakok koppanásai zárják.*)

D) A PORTUGÁLOK

(*Klasszikus spanyol gitáron lág, klasszikus dallam szól. Egy archaikus színházi figura, a fekete-fehér bohóc sétál be balról, leül egy székre, szépen, nyugodtan. Mindenki szépen nyugodtan ül, vagy fekszik a színpadon, a messzeségbe meredő tekintettel. Nincs akció. Egy hatalmas sikerű kortárs dráma monológja kerül bele a sorsukat (?) fürkésző szabadszállási tizenévesek játékába.*)

FEHÉR BOHÓC Esténként vagy délután, amikor megy le a nap, a portugálok kiülnek a partra. Mikor már nincs dolguk, túl vannak a halászáson, de még nem vacsoráztak. Kiülnek szép sorban. Nem is nagyon beszélnek, csak ülnek. Nézik a tengert. Ott a hatalmas óceán, a lábuknál kezdődik, s a szem nem lát semmit csak vizet. Ameddig ellátnak, csak a víz, végestelen végig a semmi. Csak a tenger hangja, a hullámozás, a végtelen víz. Ezt nézik a portugálok, közben álmodoznak. Valami olyanra gondolnak, ami elérhetetlen. Vágyakoznak valamire, de nem valóságos dolgokra, csak az érzés önti el őket. Úgy ülnek ott a portugálok, ahogy most mi. Merednek előre és nézik a semmit. És érzik is a semmit. A világ végén vannak, ülnek és szomorúak. Van egy szavuk az érzésre, amit akkor éreznek. Úgy mondják, hogy „saudade”. Nem nagyon lehet lefordítani. Valami olyat jelent, hogy mélabú, vagy ilyesmi. De ez nem pontos, mert ez nem egyszerűen mélabú, nem csak szomorúság. Csak a portugálok tudják, milyen.

E) A KAMASZOK

(Középen meggyullad egy hatalmas gyertya. Az ülő, fekvő helyzetekből lassan térdelésbe helyezkedik mindenki, ahogy osztott szövegmondással mondják a Kukorelly Endre-vers – profán kamaszimának is felfogható – szövegét.)

KÓRUS

Van amit lehet és van amit nem lehet

Beütöttem pölö a térdemet vagy a karom,

ez lehetséges, csak fájdalom,

szabad, viszont butaság, bárki beütheti magát,

meg van engedve, már ha jön hozzá kedve

és most lesz felsorolva, ami tilos:

Tilos összes rúzszt elhasználni,

fölösleges és drága.

Mulatság.

Tilos kutyát hazahozni utcáról,

főzelékfélét félíg otthagyni,

homokot hajigálni.

És kavicssal.

És folyton moziba akarni menni.

Teljesen fölöslegesen sikoltozni,

mint a hülyegyerekek, sikítani tilos.

Tisztára mint az eszeveszettek.

Mint akinek elmenetek otthonról.

Kérdezés nélkül elmenni otthonról

a legnagyobb tilos.

Boltba fáradjak le egyedül tejfölért

legyek szíves ellen tiltakozni.

Kényeskedés, délutáni alvásmegtagadás,

azt nem értem, miért.

Nehéz az élet, noha kényelmes.

Valamit kérdeznek, és azt meg se hallani.

Feladat, felelés, feladás.

Haladás.

11. KÉP

FINÁLÉ

(Az utolsó csengőhang szól. A záróképben már playback-ről fog szólni az eredeti Folkestra. A bohóc leveszi a közepen lógó tükröt, hátrál vele és leül egy székre, a közönségnek háttal. Ismét – nem először és nem utoljára – a tükrözés ősi toposzát használja egy Lajtorja-darab. Tehát a bohóc tükröt tart a csoportnak, akik úgy rendeződnek, hogy láthassák magukat a szokatlanul nagy felületben, miközben kedvesen pózolnak is. Közben mellettük lobog a gyertya lángja. Így mondják – felváltva – Ariane Mnouchkine 2006-os színházi világnapra írt üzenetének részleteit.)

KÓRUS (Színház), segíts!

Alszom, ébressz fel!

Eltévedtem a sötétben, vezess a gyertyaláng felé!

Lusta vagyok, szidj össze!

Fáradt vagyok, emelj fel!

Közömbös vagyok, üss meg!

Közömbös maradok, vágj pofon!

Félek, bátoríts!

Tudatlan vagyok, nevelj!

Szörnyeteg vagyok, tégy jobbá!

Pöffeszkedő vagyok, nevetess halálra!

Cinikus vagyok, hozz zavarba!

Ostoba vagyok, változtass meg!

Gonosz vagyok, büntess meg!

Uralkodni vágyó és kegyetlen vagyok, harcolj ellenem!

Tudálékos vagyok, nevedd ki!

Közönséges vagyok, emelj fel!

Néma vagyok, bírd szólásra!

Nem álmodozom többé, nevezz hitványnak és hülyének!

Feledékeny vagyok, hozd el nekem az Emlékezetet!

Kiszáradtnak érzem magam, hívd elő a Gyermekkort!

Ügyetlen vagyok, adj Zenét!

Szomorú vagyok, adj Örömet!

Süket vagyok, tedd, hogy a Fájdalom üvöltsön a viharban!

Zaklatott vagyok, adj Bölcsességet!

Beszippantott a Gyűlölet, ajándékozd nekem a Szeretet erejét!

(*Megszólal a „csengőhangunk” eredetije a Folkestra együttes Portugál c. dala. A bohóc lassan végigviszi a rivalda vonalán a tükröt, mindenki számára láthatóvá válik a másik oldal is. Hibátlan, ép üvegfelület, fehér kerettel. Vágy-szimbólum... Valóság-ígéret (?). Úgy akasztja vissza, hogy ez a fele legyen a nézők felé. Közben a játszóok – az előadás összes kellékéből – megépítenek egy „oltárt”, egy tárgyinstallációt, levetve, lerakva színpadi játékra, általános iskolai életükre vonatkozó jelenidejűségük apró jelzéseit. [Az évvégi, otthoni darabtemetés után a csoport nagyobbik része, nyolcadikosként, elballagott.] Az utolsó refrén közben ki-ki választ magának egy vaskos könyvet (sorskönyvet?) s a tér különböző pontjain olvasgatni kezd. Halkuló zenére, tompuló fényekre fölneznak, hasonlóan a Portugál-részlet alatti pillanathoz. Majd sötét, és tapsrend.)*

FOLKESTRA

Azt mondd, menni kell,

Azt mondd, innen el.

Mutass most valamit,

Ami jobban érdekel

Annál, mint mai ez itt!

Ami felsegít, aztán felröpít.

Ahol valaki vár, na mondd már !

R.: Jó kis szomorúság, egyszer odamegyek!

Hogy mondjam el? Ez egy portugál dolog.

A napot nézik és fáj a szívük,

Egyszer elmegyek, majd ott rád gondolok.

A szív az nem szabad,

De a szabadság a szív.

Azt mondd, hívjatok,

De a franc se hív!

Egy jó hely lenne jó,

Ahol a szó neked való,
Ahol valami vár, na mutasd már !

V É G E